

**МАТЕРІАЛИ ДРУКУЮТЬСЯ
УКРАЇНСЬКОЮ, АНГЛІЙСЬКОЮ,
ПОЛЬСЬКОЮ ТА РОСІЙСЬКОЮ
МОВАМИ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

*XIII Міжнародної науково-
практичної конференції
молодих вчених, курсантів
та студентів*

**ПРОБЛЕМИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

Львів – 2018

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

д-р с.-г. наук **Кузик А.Д.** – головний редактор

д-р техн. наук **Гащук П.М.**

д-р техн. наук **Гуліда Е.М.**

д-р техн. наук **Зачко О.Б.**

д-р техн. наук **Ковалишин В.В.**

д-р психол. наук **Кривопишина О.А.**

д-р фіз.-мат. наук **Стародуб Ю.П.**

д-р фіз.-мат. наук **Тацій Р.М.**

канд. техн. наук **Башинський О.І.**

канд. техн. наук **Горностай О.Б.**

канд. філол. наук **Дробіт І.М.**

канд. техн. наук **Ємельяненко С.О.**

канд. геол. наук **Карабин В.В.**

канд. техн. наук **Кирилів Я.Б.**

канд. істор. наук **Лаврецький Р.В.**

канд. фіз.-мат. наук **Меньшикова О.В.**

канд. техн. наук **Пархоменко Р.В.**

канд. екон. наук **Повстин О.В.**

канд. техн. наук **Ренкас А.Г.**

канд. техн. наук **Рудик Ю.І.**

канд. психол. наук **Слободяник В.І.**

**ОРГАНІЗАТОР
ТА ВИДАВЕЦЬ**

Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

**Технічний редактор,
комп'ютерна верстка
Друк на різнографі**

Хлевной О.В.
Трачук О.В.

Відповідальний за друк

Фльорко М.Я.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

ЛДУ БЖД, вул. Клепарівська, 35,
м. Львів, 79007

Контактні телефони:

(032) 233-24-79,
тел/факс 233-00-88

Проблеми та перспективи розвитку системи безпеки життєдіяльності: Зб. наук. праць XIII Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, курсантів та студентів. – Львів: ЛДУ БЖД, 2018. – 476 с.

Збірник сформовано за науковими матеріалами XIII Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, курсантів та студентів «**Проблеми та перспективи розвитку системи безпеки життєдіяльності**».

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій:

- Пожежна та техногенна безпека;
- Організаційно-правові аспекти забезпечення безпеки життєдіяльності;
- Організація проведення аварійно-рятувальних робіт та гасіння пожеж;
- Екологічні аспекти безпеки життєдіяльності;
- Інформаційні технології у безпеці життєдіяльності;
- Управління проектами та програмами у безпеці життєдіяльності;
- Промислова безпека та охорона праці;
- Природничо-наукові аспекти безпеки життєдіяльності;
- Соціальні, психолого-педагогічні аспекти та гуманітарні засади безпеки життєдіяльності;
- Цивільний захист.

© ЛДУ БЖД, 2018

Здано в набір 01.03.2018. Підписано до друку 12.03.2018. Формат 60x84^{1/3}. Папір офсетний.

Ум. друк. арк. 29,75.

Гарнітура Times New Roman.

Друк на різнографі. Наклад: 100 прим.

Друк: ЛДУ БЖД

вул. Клепарівська, 35, м. Львів, 79007.

ldubzh.lviv@mns.gov.ua

За точність наведених фактів, економіко-статистичних та інших даних, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів. При передрукуванні матеріалів посилення на збірник обов'язкове.

Секція 9

СОЦІАЛЬНІ, ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ
ТА ГУМАНІТАРНІ ЗАСАДИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

<i>Ангеловська І. В.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГО – ПЕДАГОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ПОНЯТТЯ «ГОТОВНІСТЬ» ДО ДІЯЛЬНОСТІ.....	350
<i>Бенеда Н.О.</i> ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ОСОБОВОГО СКЛАДУ ВОЄНІЗОВАНИХ ФОРМУВАНЬ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	352
<i>Боброва Є.Є.</i> ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ ЯК ЯВИЩЕ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	354
<i>Бездольна О. С.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ РЕГУЛЯТОРИ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ.....	356
<i>Верещак А. О.</i> ПОВЕДІНКА ГРАВЦІВ АБО ГЕМБЛІНГ.....	357
<i>Василинець Т. В.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ.....	361
<i>Верещак В. О.</i> СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ЯК ПРОЦЕС ПРИСТОСУВАННЯ ЛЮДИНИ ДО СОЦІАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА	363
<i>Вержасковська Л.О., Онопрієнко М.К.</i> ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ НАЧАЛЬНИКІВ КАРАУЛІВ ДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПОДОЛАННЯ КОНФЛІКТІВ.....	365
<i>Вітвіцька З.В.</i> МОРАЛЬНІ ОСНОВИ ЕТИКЕТУ В КОЛЕКТИВІ РЯТУВАЛЬНИКІВ.....	367
<i>Гавриш А. В.</i> ПРОБЛЕМИ АДАПТИВНОЇ ТА ДЕЗАДАПТИВНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ.....	369
<i>Городня О.Р.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ КОРЕЛЯТИ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ	370
<i>Грачова А.В.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ, СХИЛЬНОЇ ДО НОНКОНФОРМІЗМУ	373
<i>Гриценко О.М., Іщенко І.Г.</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ.....	374
<i>Гутник В.Н.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОВЕДІНКИ ЛЮДЕЙ ПІД ЧАС НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ.....	376
<i>Дворецька М. В.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ КУРСАНТСЬКОЇ СІМ'Ї.....	378
<i>Діброва А. А.</i> РОЛЬ МОТИВАЦІЇ У ВИБОРІ РИЗИКОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРОФЕСІЙ.....	380
<i>Дулгеров А. А.</i> ДО ПРОБЛЕМИ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ КУРСАНТСЬКОЇ МОЛОДІ	382
<i>Жмур Я.О.</i> ПСИХОПРОФІЛАКТИКА ПТСР У ПОЖЕЖНИХ-РЯТУВАЛЬНИКІВ.....	384
<i>Захматова А. В.</i> ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛЕГЛОГО	386
<i>Зелінська Р.Л.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТА МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ АКАДЕМІЧНО ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ ДИТЯЧОГО ВІКУ	388
<i>Керод І.Б.</i> РОЛЬ РІДНОЇ МОВИ В РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУ	390

УДК 159.943.5

**ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОВЕДІНКИ ЛЮДЕЙ
ПІД ЧАС НАЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ***Гутник В.Н.***Лаврівський М.З.****Львівський державний університет безпеки життєдіяльності**

Збільшення кількості надзвичайних ситуацій, небезпечних природних явищ, аварій і катастроф, тяжкість їх наслідків становлять серйозну загрозу для безпеки людини, суспільства та навколишнього середовища. Тому, на жаль, людина протягом свого життя неодноразово стикається з психотравмуючими чинниками, які опосередковані раптовим виникненням надзвичайної ситуації.

Слід зазначити, що надзвичайна ситуація (НС) — це порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єктах або територіях, спричинене аварією, катастрофою, епідемією, стихійним лихом, епізоотією, епіфітотією, великою пожежею, застосуванням засобів ураження, що призвели або можуть призвести до людських і матеріальних втрат. Надзвичайні ситуації згідно з Класифікатором надзвичайних ситуацій ДК019:2010 бувають: природного, техногенного, соціального та воєнного характеру.

Надзвичайні ситуації природного характеру класифікують за видами можливих природних явищ, що призводять до їх виникнення (небезпечні геологічні, гідрологічні та прісноводні явища, природні пожежі, деградація ґрунтів тощо). Стосовно надзвичайних ситуацій техногенного характеру, то сюди відносять транспортні аварії, пожежі, раптове руйнування споруд та будівель гідродинамічні аварії тощо.

Протиправні дії терористичного та антиконституційного спрямування відносять до надзвичайних ситуацій соціального характеру. А події пов'язані з наслідками застосування зброї, під час яких виникають фактори ураження населення, внаслідок зруйнування гідроелектричних станцій, складів, сховищ тощо до воєнних надзвичайних ситуацій.

Надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру є найбільш поширеними в побуті [1]. Безперечно, будь-яка надзвичайна ситуація несе за собою значну шкоду психологічному здоров'ю людини та зміну в структурі особистості, адже вона небезпечна для життя, несприятлива для функціонування психіки людини [2].

Тому, при виникненні певної надзвичайної ситуації, важливу роль в збереженні безпеки населення відіграє система оповіщення.

До системи оповіщення відноситься комплекс організаційно-технічних заходів, апаратури і технічних засобів оповіщення та каналів зв'язку, призначених для своєчасного доведення сигналів та інформації про виникнення НС до центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, орга-

нізацій та населення [3]. Очевидно, після оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації кожна людина буде реагувати по-різному, в залежності від індивідуальних особливостей її організму, типу вищої нервової діяльності, виховання та звичайно від рівня її проінформованості. Але через недосконалість системи оповіщення в країні, брак коштів та відсутність оптимальної стратегії дій під час надзвичайної ситуації поведінка людей зводиться до інстинкту самозбереження. Відповідно, який переростає у паніку та передається іншим, тобто відбувається певний механізм «зараження», наслідування. Що ж таке паніка? І як запобігти її виникненню?

Паніка — це один з видів поведінки натовпу і одночасно це особливий емоційний стан, що виникає як наслідок або дефіциту інформації про якусь незрозумілу ситуацію або її надлишку, який виявляється в стихійних імпульсивних діях. Паніку можна визначити, як стан жаху, що супроводжується різким послабленням волевою самоконтролю, тобто поведінка стає антиволевою. Характерними діями при паніці є нестримний, спрямований «в нікуди» біг, хаотичні, безладні дії, неадекватні вчинки, а також втрачена здатність адекватно оцінювати обставини.

Психологічними факторами запобігання виникненню паніки є ступінь довіри людей один одному, швидка і організована розробка рішень виходу з важкої ситуації, а також, тверде володіння знаннями, як себе поводити в тій чи іншій екстремальній ситуації [4].

При вивченні поведінки людей під час надзвичайних ситуацій було визначено 4 фази або стадії впливу НС:

1. Гострий емоційний шок (триває від 3 до 5 годин). Людина перебуваючи в цій фазі відчуває загальну психологічну напругу, а також відбувається загострення сприйняття навколишнього середовища та збільшення швидкості розумових процесів.

2. Психофізіологічна демобілізація (триває до трьох діб). Ця стадія пов'язана з першими контактами з тими, хто одержав травми та з усвідомленням масштабів трагедії.

Характерними ознаками цієї стадії є погіршення самопочуття, зниження рівня ефективності діяльності, входження людини в стан депресії та деякими змінами функцій уваги та пам'яті.

3. Стадія дозволу. У людей на цій стадії стабілізується самопочуття, але все ж залишається знижений емоційний фон, присутня зваженість мови та сповільненість рухів. Варто зазначити, що до кінця цієї фази з'являється бажання виговоритись, але спрямоване переважно на осіб, які не були очевидцями надзвичайної ситуації, тобто реалізоване вибірково.

4. Стадія відновлення. Визначається процесом нормалізації емоційного забарвлення мови й рухових реакції. Людина повертається до життя, відновлює міжособистісні відносини, а також повертається до трудової діяльності [5].

Щоправда, кожна людина це індивідуальність, тому стверджувати про те, що ці стадії проходить кожен внаслідок надзвичайної ситуації неможливо.

Враховуючи вище викладене, можемо зробити висновок про те, що будь-яка надзвичайна ситуація стає для людини сильним стресом і в певній

мірі неконтрольованим явищем. Тому поведінка людей в таких ситуаціях є досить неоднозначною та не контрольованою, не організованою та деструктивною. І це цілком зрозуміло, адже проблема в тому, що люди не відчують себе захищеними та стикаються з новою, невизначеною для них ситуацією, відчують себе жертвою обставин, їм невідомі способи подолання небезпеки, у них відсутній план дій. І саме в цьому полягає завдання підрозділів ДСНС, забезпечити людей потрібною та корисною інформацією та вдосконалити систему оповіщення, щоб у разі виникнення НС вони могли прийняти правильне рішення та опанувати себе і з найменшими втратами для свого фізичного та психологічного здоров'я вийти з ситуації.

Література:

1. Екстремальна психологія: підручник / За заг. ред. проф. О.В. Тімченка. – К. : ТОВ «Август Трейд», 2007. – С.502
2. Шеленкова Н.Л. Зміни особистості під впливом надзвичайних ситуацій // Реалії та перспективи розвитку суспільства : соціальні, психологічні і політичні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції., 2016р. – С.143-146
3. ПКМУ від 15.02.1999 № 192 “Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв’язку у надзвичайних ситуаціях”.
4. Потапчук Н.Д. Особливості поведінки населення в умовах надзвичайної ситуації як чинник виникнення та поширення чуток //Теорія і практика сучасної психології. – 2016. – №2. – С.16-20
5. Москаленко В. В. Соціальна психологія: Підручник. – К.: Центр навч. літератури, 2005. – С.624

УДК: 159.922.27:355

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ КУРСАНТСЬКОЇ СІМ'Ї

Дворецька М. В.

Демченко А. В., канд. пед. наук, доцент

**Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
НУЦЗ України**

Підготовка молоді до вступу в шлюб, допомога молодій сім'ї в її становленні — найважливіші суспільно значущі завдання. Проте існуючі нині проблеми в міжособистісних стосунках у шлюбі, фактори нестабільності сімей, конфлікти засвідчують про складність процесів становлення молодої сім'ї, необхідність глибокого соціально-психологічного аналізу причин їх розпаду та нестабільного існування. Незважаючи на наявність численних наукових праць дослідників з проблем психології сім'ї, поза увагою науковців залишаються поки що проблеми становлення сімей майбутніх фахівців служби цивільного захисту. Курсантська сім'я, в якій закладаються основи майбутнього нашої держави, її економічної, військової потужності та інтелектуального потенціалу,